

Karel Koutský

Z dějin matematiky na Slovensku 18. a 19. století

Časopis pro pěstování matematiky a fysiky, Vol. 64 (1935), No. 6, 250--251

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/123610>

Terms of use:

© Union of Czech Mathematicians and Physicists, 1935

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

že principy musily býti již mnohem dříve známy. Dále z kolmého promítání uveden strojek Lenckerův z r. 1567, jímž podle modelů byly sestrojovány kolmé průměty složitých těles. Dále vytčeny byly počátky perspektivy a od dob prvních teoretiků rozdělen vývoj myšlenkově na tři odlišné proudy: perspektivy prováděné podle skutečných architektur a předmětů, perspektivy prováděné na základě známého půdorysu a narysu předmětu a konečné perspektiva volná. Na knize Viatorové, první to francouzské perspektivě z r. 1505, ukázáno, která bezohledně bylo nakládáno s cizí prací na počátku novověku. Jako zajímavost uveden perspektivní stroj Praetoriův z r. 1615, který z půdorysu a narysu pracuje perspektivní obrazy. Konečně bylo vzpomenuo vývoje perspektivního reliéfu a zejména veliké práce Bramantovy v chrámu S. Satiro v Miláně, kde byl vývoj teoretický předstížen o celá 4 století. Zobrazování zeměměřičské a kartografie nebyly do přednášky pro krátkost času pojaty.

K metodice deskriptivní geometrie.

Dr. J. Klíma, Brno.

V části prvé podrobeny kritice dvě z užívaných metod k řešení úloh v deskriptivní geometrii. Jednu z těchto metod lze označiti jako otáčení (podle Američanů „jeřábovou“) a druhou „t. zv. pomocných průmětů“.

V druhé části pak povšimnuto si otázky z metodiky vyučování deskriptivní geometrie, jak dalece má se užívati při vyučování deskriptivní geometrii modelu.

Z dějin matematiky na Slovensku 18. a 19. století.

Karel Koutský, Brno.

Pokus o zachycení matematického života v 18. a 19. století v jeho vztazích k Slovensku. Matematici píší latinsky, maďarsky, německy; slovensky píší téměř pouze z pedagogických důvodů. V této době žili tito matematici, kteří měli k Slovensku nějaký vztah (narodili se, zemřeli, žili nebo vydávali tam své knihy):

Segner J. O. (1704—1777), Hell M. (1720—1792), baron Tóth Fr. (1733—1793), Szilágyi M. (1748—1790), Haliczky A. F. (1753 až 1830), Tomcsányi A. (1755—1831), Sipos P. (1759—1816), Lešák J. (okolo 1775), Nyíry I. (1776—1838), Kézy M. (1781—1831), Bresztyenszky B. (1786—1851), Kánya P. (1794—1876), Nagy K. (1797—1868), Galbavý J. (1800—1884), Tarczy L. (1807—1881), Petzval J. (1807—1891), Petzval O. (1809—1883), Lichard D. (1812—1882), Kommenovich S. (1813—1869), Barts F. (1814—?), de la Casse, B. J. (1815—1875), Čuleň M. (1823—1894), Haber-

landt F. (1826—1878), Algöver M. (1826—1908), Pichler A. (okolo 1827), Kordoš G. (1836—1908), Zelliger L. (1837—1886), Ghyczy G. (1837—1896), Bežo J. (1842—1905), Fehér Ipoly K. (1842—1909), Zoch J. Br. (1843—1921), Kreybig L. (*1844), Zigmundík J. (1846—?), Kožehuba J. (*1847), Salva K. (1849—1913), Polikeit K. (*1849), Schlesinger L. (*1864), Schwetz V. (*1865), Dérer M. (okolo 1875), Dérer G. (okolo 1876), Gidró B. (*1869), Mattyasóvszky K. (*1879), Hronec J. (*1881), Györffy J. (okolo 1889), Ellend J. (okolo 1891).

Rola sześcianu w nauczaniu początków systematycznej stereometrii.

Konstanty Matulewicz, Wilno.

Abstrakcyjny charakter początków systematycznej stereometrii a postulaty szkoły pracy. Trudność dobrania ćwiczeń do działu o wzajemnem położeniu punktów, prostych i płaszczyzn w przestrzeni wskutek niemożności jednoznacznego określenia położenia punktu na rysunkach podawanych w podręcznikach szkolnych.

Wprowadzenie obrazu sześcianu, wykreślonego w rzucie ukośnym równoległym, jako układu odniesienia. Możliwość rzeczywistego, a nie tylko „słownego“ wykonywania podstawowych konstrukcyj stereometrycznych: 1. przesuwania płaszczyzny przez 3 dane punkty, przez punkt i prostą, przez 2 przecinające się proste, 2. wyznaczania krawędzi 2 płaszczyzn danych, 3. odnajdywania punktu wspólnego prostej danej z płaszczyzną daną i innych trudniejszych. Łatwość stopniowania trudności w tych zadaniach.

Zadania 2 i 3 są traktowane systematycznie jedynie w geometrii wykreślnej i zazwyczaj nie trafiają do normalnego pensum szkoły z ująmą dla wszechstronnego oswojenia wyobraźni ucznia z tym działem.

Dalsze możliwości: jawne wprowadzenie prostokątnego układu osi współrzędnych; wprowadzenie obrazów wszystkich wielościannów foremnych z obrazu sześcianu; łatwe wypadki przebiccia sześcianu z innymi bryłami.

Literatura. Ph. Maennchen: Methodik des mathematischen Unterrichts, str. 168.

G. Scheffers u. W. Kramer: Leitfaden der darstellenden und räumlichen Geometrie, I. str. 49.

Didaktika matematiky a psychotechnika.

Ferdinand Mládek, Pardubice.

Vzájemný vztah matematiky a psychotechniky v oboru didaktickém se jeví nejvýznačněji při různých zkouškách. Mate-